

České vodárenství je na vysoké úrovni, ale čekají je těžké zkoušky

V otázkách zajištění vody domácnostem, napojení na kanalizaci, vývoji nových technologií nebo třeba rychlé reakce na pandemii covid-19 dosahují tuzemští vodohospodáři i v unijním srovnání často nadprůměrných výsledků. Velkou výzvou však budou pro tento sektor měnící se unijní legislativa a ambiciózní cíle Green Deal, shodli se odborníci na listopadové webkonferenci Provoz vodovodů a kanalizací 2021.

ILUSTRAČNÍ FOTO: ARCHIV
I Na šetrné zacházení s vodou myslí také návrh programového dokumentu OP Životní prostředí na roky 2021 až 2027

Ta mimo jiné i proto navázala dvě nejvýznamnější domácí sdružení v oboru užší spolupráci, aby společně hájila zájmy tohoto odvětví a mluvila jednotným hlasem při diskusích se zákonodárci i zástupci radnic či krajů. Zástupci **Sdružení oborů vodovodů a kanalizací ČR (SOVAK) a Svazu vodního hospodářství (SVH)** představili společně takzvaný Poziční dokument, který stanovuje osm cílů vodohospodářství v Česku na období od roku 2021 do roku 2030.

„Je to historicky poprvé, co se podařilo vodohospodářům napříč jejich kompetencemi si společně sednout, a na čistě odborné a apolitické úrovni sestavit cíle a úkoly na období deseti let, které by se měly stát zárukou toho, že i za deset let a v dalším období bude vodárenství v České republice bude plnit všechny funkce, které od něj společnost očekává,“ připomněl **Ing. Vilém Žák**, ředitel a člen představenstva SOVAK ČR.

„Tímto dokumentem jsme reagovali na aktuální situaci, a to nejen hydrologickou, ale také legislativní a politickou. Má velký potenciál k tomu, aby s ním pracovali všichni naši členové, a byli bychom rádi, aby ho využily ke svým strategiím i jednotlivé resorty. Měli bychom tak mít zajištěnou jednotnou rétoriku k řešení hlavních problémů do roku 2030,“ dodal **RNDr. Petr**

Kubala, předseda představenstva SVH ČR a jeden z autorů dokumentu.

Společný dokument vychází z **Evropské vodní charty**, schválené Radou Evropy 6. května 1968 ve Strasburgu. Ta ve dvanácti bodech přesně popisuje, jaký má voda význam pro společnost a pro život.

Poziční dokument vymezuje a konkrétně rozvádí osm základních oblastí, jako je (1) **poskytování bezpečných a spolehlivých vodohospodářských služeb**, (2) **ochrana vodních zdrojů jako zranitelného strategického zdroje**, (3) **podpora hodnoty vodohospodářských služeb k zajištění dlouhodobě udržitelného financování**, (4) **posun k vodohospodářským službám, které jsou šetrné ke zdrojům a jsou klimaticky neutrální**, (5) **posílení ochrany vodních zdrojů a odolnosti vodohospodářských služeb z hlediska přírodních katastrof, vývoje klimatu, ekonomiky, legislativy a dalších bezpečnostních rizik**, (6) **podpora vody v oběhovém hospodářství**, (7) **motivace k inovaci a inspirování profesionálů ke splnění současných i budoucích výzev a také (8) správa dlouhodobých aktiv v rychle se měnícím prostředí**.

ČAS NA ZMĚNY

Legislativní změny na unijní úrovni, týkající se snižování emisí či zvyšování podílu

obnovitelných zdrojů, mají na oblast vodního hospodářství větší vliv, než se na první pohled může zdát.

„Například metanová dohoda, akční plán pro oběhové hospodářství, akční plán pro nulové znečištění nebo strategie pro farmaceutické látky a tak dále. Ačkoliv souvislost nemusí být přímá, zcela jistě mají tyto oblasti dopad na vodovodní a kanalizační služby, a uvidíme, jak se budou do našeho oboru promítat,“ konstatoval **Bertrand Vallet** z evropské federace národních asociací vodohospodářů EurEau.

Konkrétně na provozovny a zařízení vodohospodářských služeb dopadají požadavky evropské dohody Green Deal, například tlakem na **zvýšení energetické účinnosti provozů, využívání i výrobou energie z obnovitelných zdrojů, na podporu oběhového hospodářství a minimalizaci skleníkových plynů**.

U posledně zmiňovaného však EurEau upozorňuje, že stejně jako v jiných oborech, je i v sektoru vodárenství nutné rozlišovat mezi přímými emisemi, jako třeba oxid dusný, metan nebo oxid uhličitý z degradace nebo spalování kalů, a nepřímých emisí, které pocházejí z výroby spotřebované energie nebo chemikálií. Prvním krokem by tak podle federace mělo být přesné vyčíslení emisní stopy v tomto odvětví, ale monitorování ve všech státech zatím není příliš spolehlivé.

GREEN DEAL

Jak připomněl člen představenstva SOVAK ČR a zároveň český zástupce v EurEau **Ing. Ondřej Beneš, Ph.D.**, podle již přijatého principu Taxonomie budou od ledna příštího roku při čerpání dotací a realizaci investic do vodohospodářské oblasti projekty hodnocené podle jejich environmentálních dopadů. Náklady na plnění podmínek Green Deal podle stávajících odhadů činí podle Ondřeje Beneše 260 miliard eur.

Voda v číslech podle EurEau

- Celkový objem dodávek vody v Evropě činí zhruba 45,9 miliardy kubických metrů za rok.
- Obyvatel Evropy spotřebuje v průměru asi 124 litrů vody za den. Průměrná domácnost tak spotřebuje přibližně 105 kubických metrů ročně.
- Celková délka sítě potrubí pitné vody v Evropě je 4,3 milionu kilometrů. To představuje jedenácti násobek vzdálenosti od Země na Měsíc.
- V roce 2018 vyprodukovaly všechny evropské čistírny odpadních vod nejméně 8,67 milionu tun kalů.
- Členové EurEau znovuvyužili během jednoho roku 11 518 kubických metrů přečištěných odpadních vod, které posloužily většinou jako závlivka v zemědělství nebo jako chladicí voda pro výrobu energií.

I když se nutnost transformace ekonomik dotkne zejména oblasti energetiky, dopad bude mít plnění této dohody i na obor vodárenství, který je mimo jiné významným producentem skleníkových plynů. Lze tedy předpokládat, že to ohrozí konkurenceschopnost oboru vodárenství a služeb.

„Myslím, že nejsme schopni absorbovat požadavky které jsou stanoveny v této výši. To však neznamená, že se zastavíme a nebudeme dělat vůbec nic. Nicméně v rámci aplikace balíčku předpokládám, že se obecně bude snižovat konkurenceschopnost výroby v rámci České republiky,“ dodal Ondřej Beneš.

PENÍZE PRO DOMÁCNOSTI I PRO MUNICIPALITY

Na šetrné zacházení s vodou myslí také návrh programového dokumentu OP Životní prostředí na roky 2021 až 2027, který nedávno schválila vláda. Mezi priority program řadí totiž příspěvky na projekty pro zadržení vody v krajině, zachycení a využití srážkové vody, ale i úprav odtoku a zvýšení kvality vody. Zhruba 115 tisíc lidí v Česku tak může podle dokumentu získat lepší přístup k pitné vodě.

Podle ředitele Státního fondu životního prostředí **Ing. Petra Valdmana** je novinkou větší důraz na komplexní projekty. To žadatelům umožní řešit více záměrů v jedné žádosti. „V praxi to bude fungovat tak, že například u veřejných budov bude možné zkombinovat dotace na zateplení, úpravu vnitřních prostor, osvětlení s podporou na vybudování zelené střešy nebo nádrže na

dešťovou vodu, a následně ji využívat na zavlažování nebo splachování toalet,“ vysvětlil Petr Valdman.

Na zdroje pitné vody a domovní čistírny také poputuje dohromady 750 milionů korun z dotací Ministerstva životního prostředí. Resort nabídne konkrétně 450 milionů korun na vybudování zdrojů pitné vody a dalších 300 milionů korun na pořízení domovních čistíren vody. Zájemci mohli začít podávat žádosti už od letošního listopadu.

O dotaci mohou žádat obce, dobrovolné svazky obcí, obchodní společnosti a zájmová sdružení právnických osob – vlastníci veřejných vodovodů a kanalizací, kteří jsou z více než 50 procent ovládnuti obcemi, městy nebo jinými veřejnoprávními subjekty. Resort uvedl, že v minulých dvou výzvách bylo přijato přes tisíc žádostí s požadavkem na podporu 1,4 miliard korun a většina z nich je schválena.

Díky současné dotaci by mělo být pořízeno přes tři tisíce domovních čistíren pro více než 10 tisíc obyvatel. Současná výzva je čtvrtá v pořadí, z dosud schválených žádostí má být podle ministra **Richarda Brabce** instalováno 2700 domovních čistíren.

Do 7. ledna příštího roku mohou obce také ještě žádat o dotaci na stavbu vodovodních a kanalizačních přípojek či sjezdů ke stavebním pozemkům určeným pro výstavbu bytových a rodinných domů. Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR) má na to připraveno 180 milionů korun, přičemž maximální výše dotace na jeden stavební pozemek je 150 tisíc korun.

Vodovody a kanalizace v Česku

- 86,1 % obyvatel ČR bydlí v domech trvale napojených na kanalizaci
- 94,6 % lidí je v Česku zásobováno vodou z vodovodů
- Délka tuzemské vodovodní sítě činí 79 104 kilometrů, délka kanalizační sítě má 49 680 kilometrů.
- V Česku je 2 795 čistíren odpadních vod, které mají dohromady kapacitu 4 249 704 kubických metrů denně.
- Tuzemské čistírny odpadních vod vyprodukují ročně 192 393 tun kalů.

ZDROJ: ČSÚ

MMR tak chce prostřednictvím výzvy pomoci obcím s rozšířením nabídky zainvestovaných pozemků pro následnou stavbu domů, a podpořit tak atraktivitu venkova pro bydlení.

Oprávněným žadatelem o dotaci je obec a pro její výši je rozhodující počet vyprojektovaných přípojek nebo sjezdů k pozemkům. Každý pozemek přitom musí být přímo napojený na nově budovanou technickou infrastrukturu, která je předmětem dotace, uvedl resort.

Podle něj obce nemohou žádat o dotaci na dokončenou stavbu, nicméně si o ni mohou požádat na infrastrukturu, jejíž stavba byla zahájena. Lhůta pro ukončení realizace a financování akce je do 31. října 2023, doplnilo MMR.

/sol/

Park roku je v Humpolci, za ním následují dvě městské části Prahy

Svaz zakládání a údržby zeleně v říjnu odtajnil výsledky letošního ročníku soutěže Park roku. Stupně vítězů obsadily park Stromovka v Humpolci, park U Kněžské louky v MČ Praha 3 a Park Granátová v MČ Praha – Slivenec. Cenu veřejnosti dostala Zámecká zahrada a park v Oslavanech.

Soutěž Park roku umožňuje, aby se odborná i laická veřejnost dozvěděla o kvalitních dílech zahradní a krajinářské tvorby a nutnosti pravidelné péče o ně. Obce a města se zase mohou inspirovat, jak to dělají jejich blízcí či vzdálenější sousedé.

STROMOVKA: ZE ZANEDBANÉHO MÍSTA ŽIVÝ PROSTOR

V místě dnešního parku Stromovka býval v Humpolci v minulosti rybník (později zavezen). Původní park už nevyhovoval dnešním potřebám. Byl to tmavý, zanedbaný prostor s neprostupnou zelení, zarostlý křovinami, s neudržovanými cestami. V roce 2014 vypsal město na jeho obnovu

architektonickou soutěž. A podle vítězného návrhu se také stalo.

Autoři se snažili ponechat co největší plochu zeleně uprostřed města. V jejím středu, na křižovatce hlavních cest, je altán s kavárnou a veřejnými toaletami. Jeho střecha je zelená. V prostoru se sezením kousek dál je na míru řešené atypické dětské hřiště. Poblíž altánu je velká pobytová louka. Prostor pro psy je vymezen, do parku nesmí. Ulice od parku odcloňují nízké živé ploty.

Park se znovuotevřel v roce 2019. „Poděkování za ocenění si zaslouží všichni, kdo se na revitalizaci podíleli, včetně tehdejšího vedení města a zastupitelů, kteří dali projektu zelenou,“ uvedl pro Moderní obec starosta Humpolce **Karel Kratochvíl**.

„Byla to i trošku odvaha, neboť zdaleka ne všichni obyvatelé byli nadšeni. Ozývala se spousta kritických hlasů, ale nyní vidím, že nová podoba parku si našla cestu do srdcí našich spoluobčanů.“

A co starosta oceňuje především? Z původně nevládnutelného místa vznikl park, kde se lidé setkávají, relaxují, pijí kávu, hrají si s dětmi. Což se potvrdilo především v době lockdownové, kdy bylo jen velmi málo možností než sedět doma.

Chystá město úpravy dalších veřejných ploch? „Věnujeme se celkovému ozelenění, především v blízkosti frekventovaných ulic. Je třeba zmírnit nepříjemné efekty automobilového provozu, a to pomocí zeleně snížit hluk i prach. Do budoucna se i dál budeme snažit, aby tvář města byla pro místní i návštěvníky co nejpřívětivější,“ uzavřel Karel Kratochvíl.

PRAHA 3 MYSLÍ I NA HOSPODAŘENÍ S DEŠŤOVKOU

Proměnu revitalizovaného parku U Kněžské louky na sídliště Chmelnice zhodnotil **Jiří Ptáček**, starosta třetí pražské městské

FOTO: ALEŠ JUNGEMANN A ARCHIV

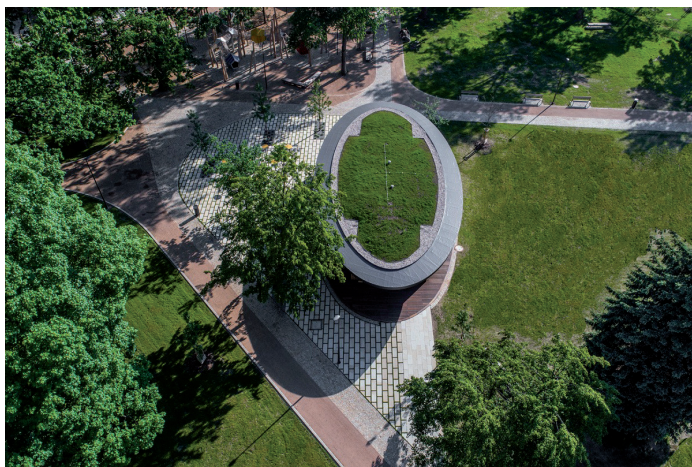

FOTO: ALEŠ JUNGEMANN A ARCHIV

Na návrhu projektu rekonstrukce parku Stromovka v Humpolci spolupracovali krajinářští architekti z Ateliéru Partero a architekti z místního studia OK PLAN ARCHITECTS. Podle starosty Karla Kratochvíla (na snímku) si poděkování zaslouží všichni, kdo se v průběhu let na revitalizaci Stromovky podíleli

části, takto: „Ještě před dvěma lety to byl zanedbaný prostor, který spíše než děti přitahoval konzumenty piva z nedaleké večerky. O to větší je radost, když vidím, jak místo funguje nyní. Půl roku od otevření parku mám od veřejnosti hodně pozitivních reakcí. Myslím, že už nikdo nepochybuje, že investice a energie do projektu vložená se vyplatila. Ve velkých městech má každý kus veřejné zeleně značný význam. A dnes, kdy hodně lidí vyhledává setkávání na čerstvém vzduchu, to platí dvojnásob. Parčík poskytuje prostor k setkávání, je zde dost laviček ve stínu a lidé této možnosti využívají.“

Návrh revitalizace vznikl i participací s občany. Výsledkem je klidový prostor s velkými záhony, centrální mlatovou plochou, pohodlným sezením a pro letní osvěžení i mlžítkem. Děti tam najdou malý koutek s originálním herním prvkem. Autoři do návrhu úprav zapracovali poznatky z oblasti hospodaření s dešťovou vodou. Veškerá voda ze zpevněných ploch je vedena do speciálních dešťových záhonů. Ty pokvetou od jara do podzimu a vytvoří barevnou scénu. V parku přibýly listnaté stromy a keře a obnovily se travnaté plochy. Dominantou je sousoší Milenci od Miroslava Jiravy.

Které další veřejné plochy čekají na proměnu? „Připravena je revitalizace Žižkova náměstí a Tachovského náměstí. Na základě architektonické soutěže jsme vybrali a ve střednědobém horizontu chystáme revitalizaci Náměstí Jiřího z Lobkovic a pracujeme na studii nového parku na úpatí vrchu sv. Kříže. Zásadní investicí je revitalizace Náměstí Jiřího z Poděbrad. O tomto projektu se hovoří déle než dvacet let a příští rok by se mělo začít stavět. Navazuje na něj i rekonstrukce stanice metra a revitalizace celé Vinohradské,“ odpověděl Jiří Ptáček.

PARK GRANÁTOVÁ, PARK PRO CELOU RODINU

V městské části Praha-Slivenec je Park Granátová navržen tak, aby se v něm setkávaly rodiny i přátelé, a zároveň nerušil obytnou zónu. Vznikl tzv. na zelené louce, na bývalém poli a práce na něm trvaly asi rok. Tento pozemek se podařilo získat zadarmo od developera. Park stál okolo 26 mil. Kč a dotace mi na něj přispělo Hlavní město Praha.

Z veřejného projednávání v Praze-Slivenci vyplynulo, že místní chtějí park především pro své děti. Na tvorbě parku Granátová se velkou měrou podílela krajinářská architektka Ing. Jana Kohlová z ateliéru PANORAM

Parčík U Kněžské louky v MČ Praha 3 je přehledným prostorem, který nabízí oddech pro všechny skupiny obyvatel. Návrh je z dílny architektů ze společnosti A plus a ateliéru zahradní a krajinářské architektury Land05.

Koncept tvoří dvě smyčky cest, které se protínají v místě, kde se území svažuje jihoovýchodním směrem. Toto místo je zdůrazněno vyvýšením, na níž je umístěna korouhvička s originální mozaikou s označením světových stran od výtvarnice Marty Regnerové. Z pahorku je výhled na barandovské ateliery. Svahy jsou rozčleněny do jednotlivých teras sedacími zídkami. Než dorostou stromy, plní funkci zastínění několik pergol s popínavými rostlinami. V travnatých plochách jsou umístěna lehátka, pod ovocným sadem si lze sednout do sítě, nebo originálních mozaikových lavic. Nevšední jsou též sluneční hodiny umístěné v okraji louky, která slouží sportovně-rekreačnímu využití, např. míčovým hrám či pouštění draků. Na východním úpatí pahorku je rozsáhlé dětské hřiště.

Připomeňme, že tento park zvítězil už v soutěži Komunální projekt roku 2019 v kategorii Veřejná zeleň. Tehdy starostka RNDr. Jana Plamínková ocenění okomen-

tovala slovy: „Dmu se pýchou. Pozemek získaný před lety od developera jsme, jak je vidět, využili dobře.“

ZÁMECKÁ ZAHRADA A PARK OSLAVANY – ZÁZRAK ZROZENÍ

Původně zdevastovaný areál zámku Oslavany (okr. Brno-venkov) s přiléhajícím krajinářským parkem a bývalým zahradnictvím město opravuje od roku 1992. Park prošel kompletní rekonstrukcí v letech 2013-2014 a slouží jako zázemí pro kulturní akce, klidnější procházky a odpočinek.

Proměna zahrady začala roce 2017. Dnes je sportovní rekreačním areálem s dětskými hřišti, tenisovými kurty, venkovní posilovnou a koupacím biotopem. Okrasné ovocné stromy odkazují na dřívější sady. Odkazy v sobě skrývají i použité materiály, prvky dětského hřiště, geopark či socha žáby. Ze zahradnictví je letní restaurace. Myslí se i na důsledné zasakování dešťových vod.

Starosta Oslavan Vít Aldorf popsal radost z Ceny veřejnosti v soutěži Park roku slovy: „Je to ocenění té nejvyšší hodnoty, které vychází z lidských srdcí, pocitů a vnímání světa okolo sebe. Revitalizaci vnímám jako malý zázrak zrození. Během krátké doby se zanedbaný areál, jehož část byla téměř zapomenuta, proměnil v oázu plnou života. Stálo za tím úsilí mnoha lidí a nemalé finanční prostředky. V dnešních časech jsou tato místa o to více atraktivní, protože v době omezování pohybu umožňují zažít určitý pocit svobody blízko svého domova.“

Co město chystá? Proměnu parku v ulici Havířské, která především dotvoří příběž místa na bývalém jeseju dnes odkloněného koryta nedalekého potoka. „Park se ocitne zpět na výspě tohoto potoka, který jej bude symbolicky obtékat a v jeho symbolicky obnoveném korytě budou netradiční herní prvky. V projektové fázi je revitalizace centrálního parku sídliště V Sadě, kde činžovními domy při pohledu shora tvoří raketu, na jejíž špičce je park. Z něj bude odpočinkové místo pro všechny. Pro děti hřiště ve stylu cesty vesmírem, pro dospělé například šachové stolky,“ uzavřel Vít Aldorf. ■

SIMONA DVOŘÁČKOVÁ